XALQARO TAJRIBA VA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BOLALARNI MASHG'ULOTLARDAGI FAOLIYATLARINI BAHOLASHNI TAKOMILLASHTIRISH

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
HUZURIDAGI
KASBIY TA'LIM AGENTLIGI
ANDIJON VILOYATI KASBIY TA'LIM BOSHQARMASI

Haydarova Kamarbasta Nuriddinjonovna

Andijon viloyati, Andijon pedagogika texnikumi

Maxsus fan o'qituvchisi

Anotatasiya: Maktabgacha ta'limda bolalarni mashg'ulotlardagi faoliyatini baholash ahamiyati, mazmuni, ularni kuzatish usullari, kuzatish va baholashning tarbiyalanuvchilar bilim, ko'nikma va malakalari, shu bilan birga ularning aqliy, ruhiy va ma'naviy-axloqiy tarbiyalashdagi o'rni va ahamiyati ochib berilgan. Yuqoridagi ishlab chiqilgan metodikalar asosida pedagogik tajriba-sinov ishlari o'tkazilib, sinov natijalari yakuni jadval hamda diagrammalarda o'z aksini topgan. Ilmiy ish yakunida maktabgacha ta'lim tashkilotida bolalarning mashg'ulotdagi faoliyatlarini baholash va kuzatish tavsiya etilgan uslubiy qo'llanmalarni o'rgatish yuzasidan tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, daraja, tizim, maktabgacha, avlod, tarbiya, tabiat,munosabat, baxolash, jarayon, maqad, tarbiya, kamol, axloq, qadriyat, muomala, ruhiyat, o'zlik, yetuklik, dono, yoshlik, mukammallik, bolalik, xususiyat, yetishish, alloma, kamol, shaxsiy, ruhiy, vafodorlik, to'g'riso'zlik.

Keywords: education, level, system, preschool, generation, upbringing, nature, attitude, evaluation, process, institution, upbringing, perfection, morality,

value, behavior, spirit, identity, maturity, wisdom, youth, perfection, childhood, characteristic, maturity, scholar, perfection, personal, spiritual, loyalty, integrity.

Ключевые слова: образование, уровень, система, дошкольное образование, поколение, воспитание, природа, отношение, оценка, процесс, учреждение, воспитание, совершенство, мораль, ценность, поведение, дух, идентичность, зрелость, мудрость, молодость, совершенство, детство, характеристика, зрелость, учёный, совершенство, личный, духовный, лояльность, честность.

Mustaqillik yillarida O‘zbekiston Respublikasi ijtimoiy taraqqiyotini ta’minlovchi ustuvor yo‘nalishlardan biri sifatida ta’lim sohasi e’tirof etildi.Ustuvor soha bo‘lgan ta’limni tubdan yangilash,uni mazmunan boyitish,ta’lim tizimiga ilg‘or pedagogik,texnologiyalarni tadbiq etish va rivojlangan ta’lim darajasiga ko‘tarish,mamlakatda olib borilayotgan ta’lim islohotlarining asosiy g‘oyasi sanaladi.

Bugungi kunda maktabgacha ta’lim masalalari, ta’lim-tarbiya masalasi davlatimiz hamda yurtboshimiz Sh.M.Mirziyoyev e’tiborida turgan dolzarb masalalardan biridir. “Maktabgacha ta’lim va tarbiya sohasidagi munosabatarni tartibga solish”ga qaratilgan O‘zbekiston Respublikasining qonuni Qonunchilik palatasi tomonidan 2019-yil 22-oktabrda qabul qilingan.[1]

Baholash- bu ta’limdagi turli darajadagi yutuqlar uchun standartlashtirilgan o’lchovlarni qo’llash jarayonidir. Baholash ta’limiy maqsadlarga qay darajada erishganligini namoyish qilish imkonini beradi. Baholash- o’lchash jarayoni: bunda bilim, ko’nikma, kompetensiyalar o’lchanadi. Ko‘pincha psixologik va ayniqsa pedagogik adabiyotlarda “baholash” va “baho” tushunchalari aniqlanadi. Shu bilan birga, ushbu tushunchalarni farqlash pedagoglarning baholash faoliyatining psixologik, pedagogik, didaktik va tarbiyaviy jihatlarini chuqurroq anglash uchun o‘ta muhimdir. Avvalo, baholash - bu shaxs tomonidan amalga oshiriladigan baholash

jarayoni, faoliyati (yoki harakati). Bizning taxminiy va umuman har qandayfaoliyatimiz baholashga bog‘liq.

[1] O‘zbekiston Respublikasining qonuni Qonunchilik palatasi tomonidan 2019-yil 22-oktabrda qabul qilingan “Maktabgacha

ta’lim va tarbiya sohasidagi munosabatarni tartibga solish”ga qaratilgan O‘zbekiston Respublikasining qonuni 16.12.2019 yildagi O‘RQ-595-sonli qonuni https://lex.uz/ru/docs/-4646908

Tarbiya — aniq maqsadli hamda ijtimoiy-tarixiy tajriba asosida yosh avlodni har tomonlama kamol toptirishga, ularning ongini, ma’naviy-axloqiy qadriyatlar va dunyoqarashini shakllantirishga qaratilgan tizimli jarayon;

Ta’lim — ta’lim oluvchilarga chuqur nazariy bilim, malakalar va amaliy ko‘nikmalar berishga, shuningdek ularning umumta’lim va kasbiy bilim, malaka hamda ko‘nikmalarini shakllantirishga, qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan tizimli jarayon.

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida portfolio – bolaning ning turli sohalardagi muvaffaqiyatlari, uning yutuqlari va natijalarini bitta papkada taqdim etadigan ma'lumotlar to'plami. Portfel bolaning barcha iste'dodlariga urg'u beradi.3 yoshida bolada shaxs paydo bo'la boshlaydi, bu vaqtda ko'pchilik bolalar turli xil ijod turlarini o'rganishga, birinchi muvaffaqiyatlariga erishishga qiziqishadi, bu albatta portfelga kiritilishi kerak. Bugungi kunda ko'plab maktabgacha ta’lim tashkiloti tarbiyachilari bolalarning ota-onalariga har bir o'quvchining portfelidagi ma'lumotlarning afzalliklari haqida aytib berishadi va bolaning barcha yutuqlarini chiroyli tarzda yozib olishni maslahat berishadi.

Tarbiyalanuvchi portfoliosi – unda asosan bolaning ijodiy ishlari yig‘indisi jamlanadi va u faqat tayyorlov guruhi bolalari o‘rtasida qilinadi. Portfolio yig‘ishdan ko‘zlangan maqsad – bolaning o‘zi yasagan, chizgan ijodiy ishlarini yig‘ish va shu asnosida unda MTT xotiralarini o‘zi bilan olib ketishiga imkoniyat

yaratish, tarbiyalanuvchining o‘ziga bo‘lgan bahosini oshirish. Portfolio yig‘ish jarayonida bola faollik ko‘rsatadi, maqsad qo‘yish va uni bajarishni o‘rganadi, ma’lum qiyinchiliklarga dosh beradi va bu uning fe’lida qat’iyatlilik va sabr qilish tuyg‘usini rivojlantiradi. Portfolio yig‘ish jarayonida ma’lum shartlarga rioya qilish majburiy hisoblanadi. Birinchisi, bu rostgo‘ylik bo‘lib, bunda faqat bolaning o‘z qo‘li bilan yasalgan ijod namunalaridan jamlanishi shart. Chunki bola bu jamlanmani maktabga chiqqanida o‘qituvchisiga ko‘rsatishi va lozim bo‘lsa o‘sha o‘yinchoqni yana yasay olishi kerak. Har bir portfolio albatta bir yo‘nalishda bo‘lishi shart emas. Chunki har bir bolaning o‘ziga yarasha iqtidori bor va o‘sha yo‘nalishda qobiliyatini aks ettiradigan narsalar yig‘gani ma’qul. Quyidagi bo‘limlar har bir portfolio asosini tashkil qiladi:

“Men bilan tanishing”. Bu bo‘limda har bir bolaning ismi, bolaligida tushgan suratlari, qaerda yashashi haqidagi ma’lumot yoziladi. Tarbiyalanuvchining ismi nima va bu ismni unga kim nima maqsadda qo‘ygan, ushbu ism qanday ma’noni bildirisha haqida ham ma’lumotlar yozish mumkin.

“Men o‘sayapman”. Bu bo‘limda bolaning o‘sishi bilan bog‘liq ma’lumotlar hamshiradan olib yoziladi. Unda bolaning qanday kasalliklar bilan kasallangani, surunkali kasalligi bor yo‘qligi haqidagi ma’lumotlarni ham ilova qilish mumkin. “Mening oilam”. Bu bo‘limda oila a’zolari haqida qisqacha ma’lumot beriladi, ular qaysi sohada ishlaydi, sevimli mashg‘uloti nima, ularning qanday yaxshi fazilatlari bor kabi savollarga javob berish ham mumkin.

“Men yordamchiman”. Bolaning oilada uy ishlarida yordam berayotgani tasvirlangan fotosuratlar ilova qilinadi. “Oltin qo‘llar” – Bolaning o‘z qo‘li bilan yasagan ijodiy ishlari ilova qilinadi.

“Mening yutuqlarim”. Tarbiyalanuvchining shu kungacha qo‘lga kiritgan yutuqlari, olgan diplomlari, faxriy yorliqlari ilovaqilinadi.

“Men haqimda”. Bu bo‘limga tarbiyachi va tarbiyalanuvchilarning aynan shu portfolio egasi haqidagi fikrlari yoziladi. Portfolio birdaniga bir kun yoki bir

haftada tayyor bo‘lmaydi. Uni o‘quv yili boshidan boshlab rejalab tayyorlab borish bola uchun ham tarbiyachi uchun ham ortiqcha qiyinchilik tug‘dirmaydi. Bir haftada bir marta porfolio uchun topshiriqni bajarish me’yor sanaladi.[2]

hamma narsa. Bugungi kunda maktabgacha yoshdagi bolalar portfelini loyihalash yangi standartlar talabi va bolani maktabga tayyorlashni baholash tizimining tarkibiy qismlaridan biridir. Uslubiy adabiyotlarni ko'rib chiqqandan so'ng, bolalar bog'chasi o'quvchisi portfeli uchun bir qator funktsiyalarni ajratish mumkin:

1. Diagnostik - dinamikada bolaning aqliy va jismoniy o'sishini ko'rsatadi.
2. Maqsadni belgilash - vaqt o'tishi bilan yuzaga keladigan ongli jarayonga hissa qo'shish (bola nimani o'rganmoqda).
3. Informativ - bajarilgan ishlarning barcha turlarini aniqlaydi va baholaydi.
4. Motivatsion - erishilgan natijalarni mukofotlaydi va yangi maqsadlarga erishishni rag'batlantiradi.
5. Rivojlanayotgan - hayotning ushbu bosqichida ta'lim va tarbiya jarayonining barqarorligini ta'minlaydi.
6. Ijtimoiy shakllantiruvchi - bolalar va kattalar o'rtasidagi ijtimoiy-psixologik iqlimni mustahkamlaydi va rivojlantiradi. [3]

Har bir maktabgacha ta’lim tashkiloti tarbiyalanuvchisi har kuni nimanidir o'rganadi, yangi ijtimoiy ko'nikmalarga ega bo'ladi, kichik asarlar yaratadi. Ushbu

tavsiyanomalar, ko‘rgazmali materiallar uzluksiz ta’lim tizimining ushbu bosqichida amalga oshirilishi zarur bo‘lgan faoliyatning nazariy asoslarini belgilab berishga xizmat qiladi. Ushbu jarayonga malakali mutaxassislarni jalb etish alohida ahamiyat kasb etadi.

[2] https://minikar.ru/uz/zdorove/portfolio-dlya-yaselnoi-gruppy-shablony-portfolio-dlya-malchika

[3]"Talqin va tadqiqotlar" ilmiy-uslubiy jurnali. https://doi.org/10.5281/zenodo.7311585

tavsiyanomalar, ko‘rgazmali materiallar uzluksiz ta’lim tizimining ushbu bosqichida amalga oshirilishi zarur bo‘lgan faoliyatning nazariy asoslarini belgilab berishga xizmat qiladi. Ushbu jarayonga malakali mutaxassislarni jalb etish alohida ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YHATI

1. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi.–T.: “O‘zbekiston”, 1998.

2. O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi “Ta’lim to‘g‘risida”gi O‘RQ-637-son Qonuni / “Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliybazasi”, 24.09.2020 y., 03/20/637/1313-son. //https://lex.uz/docs/5013007.

3. SH.M.Mirziyoyev. Hozirgi zamon va yangi O’zbekiston. “Ozbekiston” 2024.

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 29-dekabrdagi “2017-2021-yillarda maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 2707-sonli Qarori, Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 31.07.2018-y., 06/18/5483/1594-son; 01.01.2020-y., 07/20/4555/4257-son

//https://lex.uz/docs/-3090103.

5.O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 9-sentyabrdagi “Maktabgacha ta’lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 3261-sonli Qarori O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami, 2017-y., 37-son, 984-modda; Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 09.11.2021-y., 06/21/3/1037-son https://lex.uz/docs/-3334234

6.O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentyabrdagi “Maktabgacha ta’lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari

to‘g‘risida”gi PF 5198-sonli Farmoni, Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 30.09.2017 й., 06/17/5198/0043-сон; 09.10.2020 й., 07/20/4857/1357-son //https://lex.uz/docs/- 3362886.

7.O‘zbekiston respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirligining 2018 yil 4 iyuldagi 1450-sonli “O‘zbekiston respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo‘yiladigan Davlat talablarini tasdiqlash to‘g‘risida”gi Buyrug‘i. QHMMB: 10/18/3032/1450-son. 04.07.2018 y

Internet ma’lumotlari.

1.http: Ziyo com. uz.

2.http: Ziyo kutubxona. uz.

3.Ziyonet uz.

4.http: referat com. Uz